

Kőbányai János

Rabin végtelen magánya

Az (újság)író leküzdhetetlen vágya és szenvedélye, hogy találkozzék a történelemmel. Olyan direkt és személyesen, ahogyan mások a szerelmükkel randevúznak a 6-os villamos megállójában. Az életét teszi fel arra, hogy elkapja a pillanatot, a moccanást, mely meghatározóan más irányba döccenti embermilliók sorsát, sőt magukat a történelmi korszakokat is. Ezek a sorsfordító mozzanatok bizonyos helyeken s bizonyos személyek eltökélt akaratán keresztül lendítik előre vagy akadályozzák meg a történelem kerekének forgását. Ilyen hely - civilizációnk kezdete óta - Jeruzsálem. Ilyen ember Jichak Rabin, akinek halála is - a minden bizonnyal önvizsgáló-tisztító katarzis révén - azt a történelmi megváltáshoz araszoló igyekezetet sodorja tovább a végki-fejletig, amelyért az életével kellett fizetnie.

Az 1992-es izraeli választások nemcsak egy jobboldali kormányt váltottak le, hanem megragadva a világ addig főnálló rendjének a szétesésében rejlő térkitágulást (a Szovjetunió összeomlása, az Öböl-háború kimenetele) olyan eltökélt erőt juttattak hatalomra, amely célul tűzte ki a történelmi kibékülést a palesztin néppel, s ezen keresztül az arab világgal, sőt: magával a világgal. Ezt az erőt Jichak Rabin vezette. *Ezt az erőt csak Jichak Rabin vezethette.* A hiteles személy, aki a hatnapos háború megnyerésével, Jeruzsálem felszabadításával az új zsidó gloire-t megteremtette. A békefolyamat elindítása, a történelmi kompromisszum előkészítése a választások megnyerésén múlt. Ennek a választásnak lehettem tanúja, és tudósítóként megörökítője. A részegítő tudatban, hogy végre a közelben vagyok, ahol a glóbusz sorsa egy kicsit eldől. Áni itonáj mö ungaria (magyar újságíró vagyok), rebegtem el, s fogtam vele kezét egy külvárosi diszkóban, egy fárasztó, választási kampánynap végén, amit egy stábjabeli fiatalember barátságának köszönhetően végigkísértem. (Nem kutatott senki nálam pisztoly után.) De nem ez a kapcsolat, ami ténylegesen hozzá fűz, ami miatt úgy figyeltem tovább a pályáját, mintha személyesen volna közöm hozzá. Hanem az a reményteljes változásokat elindító győzelem s annak következetes tettekre váltása, amelynek előkészítő aprómunkáját testközlelől figyelhettem meg. Egy választási nap Rabinnal című, 1992. július 18-án írt cikkemből puskázom ki szavait (amit egy lakótelepi kultúrteremben mondott el szovjet újbevándorlók előtt): *„Huszonhét évet voltam katoná, közlegényként kezdtem, és a vezérkari főnökségig vittem. Tudom, mi az: biztonság, erő. De megmondom maguknak, egy ország ereje és biztonsága az emberi tényezőkn múlik. Azon, hogy a fiataljaink, a hadseregéből leszerelt katonák tanulhassanak, munkát találhassanak, a friss házaspárok lakást vásárolhassanak. Ezek Izrael fő kérdései, s nem a »területekbe« ölt milliárdok, amellyekkel az ország jövőjét eltékozolják. Ezt nem értette meg a világ egyik első hatalma a Szovjetunió. Pedig megvolt mindene, és mégis megbukott. Mert nem törődött a társadalom alapjával: az emberrel...”* „Hősöm” szavait több dimenzióban is aktuálissá merevíti, fájdtja halálának véglegessége. S még inkább a két mozdulat, amelyet akkor rögzítettem: „Rabin háttal a fotósoknak, hirtelen a pompás panoráma fölé hajol. Roppant magány a személye körül hullámzó nyüzsgésben. Vajon mire gondol a Szent Város visszafoglalója, a hatnapos háború győztes hadvezére? Eszébe jutnak-e Rastignac szavai. »À nous deux?«” Vagy: „Rabin a mikrofonhoz lép, de mielőtt beleszólna, véletlenül rákönyököl a szintetizátor egyik gombjára. Hangját darab ideig erős diszkóritmusok nyomják el. Zavarában lenyom még egy billentyűt, de csak a vonósok nyerítenek föl a zenedobozból. Amíg az énekes megreparálja az önállósodott szerkentyűjét, ma először elmosolyodik.” Írásomat egy izraeli állampolgárságú arab taxisofőr figurájával zártam, aki hazavisz a külvárosból, s „újságírói kérdésemre” (kiejtéséből azt hiszi: újbevándorló vagyok) elmondja, hogy Rabinra fog szavazni, mert tőle várja az áldatlan állapotok jobbra fordulását. Majd leírtam, hogy autónk arra a sétányra érkezik, ahol Rabint délelőtt a fotósok gyűrűjében láttam, s felfogtam valamit abból a Mount Blanc-magányból, ami az ilyen nagy formátumú egyéniségeket szükségszerűen körülvézi. A riportot, amúgy „íróskodva”, még két mondattal megtoldtam, amelyekről úgys tudtam (így történt), hogy a szerkesztő kihúzza. „Az autó a Tajelet (sétány) irányába kanyarodik. Föltáru a most csillag-Tejútrendszer fényű és hullámlású város. A sárga, kráterfoltos telihold - kételkedő, gunyoros arc - szomorúan nézi.” Rabin most elköltözött a fűszeres, gyantás illatú Herzl-hegyi temetőbe, ahonnan a végső ítéletig uralja azt a tájat, ahová az a végtelenül magányos pillantása esett. S ott ugyanaz a gunyoros hold néz le rá, amely célkitűzéseinek esendősége miatt - talán azért, mert végzetét is előre látta - kinevette.

De azt is tudom, sok-sok nemzedék tudásával: hogy eljő a nap, amikor ennek a holdnak az arcáról leolvad a csúfondáros kételkedés, mert „felsüt reátok nevemnek féloi ti, az igazság napja, gyógyítással a szárnyain...”